

Wim Wolff op het Groninger wad

CV Prof. Dr. W.J. Wolff

- 1965–75 onderzoeker en later werkgroepvoorzitter bij het Delta Instituut voor Hydrobiologisch onderzoek Yerseke
- 1975–87 hoofd van de afdeling Estuariene Ecologie van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN), Texel
- 1987–92 wetenschappelijk directeur van het RIN, Leersum
- 1992–95 hoofd van de afdeling Aquatische Ecologie van het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Leersum en Texel
- 1996–2005 hoogleraar Mariene Biologie aan de Rijksuniversiteit Groningen

functies (een selectie)

- 1990–2000 voorzitter van de NWO commissie voor Antarctica Onderzoek
- 1999–2005 voorzitter van de begeleidingscommissie van het overheidsonderzoeksprogramma naar de effecten van de schelpdiervisserij
- 1985–heden Nederlands afgevaardigde in de Wetenschappelijk Commissie van de Bonn Conventie (bescherming van trekkende diersoorten)

Ontzettend veel bereikt in 40 jaar

De knie van de man die zich aangesproken voelt door de fysieke kant van het wadenonderzoek laat het na een kilometer afweten. Wim Wolff, sinds kort met emeritaat als hoogleraar Mariene Biologie, keert terug naar de wal. Als de zeespiegel met enkele meters stijgt, schuift Schiermonnikoog over een paar eeuwen misschien wel op dit punt tegen de dijk aan. Klimaatverandering is volgens Wolff de grootste bedreiging van het wad.

Waarom heb je LANDSCHAP meegenomen naar het Groninger wad?

“In dit soort landschap heb ik heel mijn leven gewerkt. Eindeloze afstanden lopen, door slib heen baggeren en rondscharrelen terwijl het ontzettend koud, ontzettend nat of bloedheet is. Ik vind het eigenlijk allemaal even prachtig om mee te maken. Kijken wat je aan kunt, dat is de ene kant. En de andere kant is dat ik steeds meer probeer te begrijpen van hoe dit landschap in elkaar zit. Vroeger zag ik dat vooral in de sfeer van energie- en nutriëntenstromen; later meer in de biologische samenhang. Hoe verplaatsen de beesten zich van het ene deel van het landschap naar het andere? De Waddenzee als kinderkamer voor beesten uit de Noordzee. Hoe werkt dat? Trekvogels. Ook een bekend voorbeeld: ontstellend veel relaties over ontzettend grote

afstanden. Erg boeiend allemaal. In het waddengebied komt het bij elkaar.”

Maar het is ook een gebied van exploitatie. De Adviesgroep Waddenzeebeleid adviseert om gaswinning toe te staan (zie kader). Hoe kijk jij daar tegen aan?

“Die aardgasdiscussie wordt een salami-discussie. Er is nu sprake van het winnen van twee kleine velden bij Lauwersoog. Ik denk dat de effecten nauwelijks meetbaar zullen zijn. Dan komt de NAM natuurlijk met de vraag om volgende velden te mogen winnen. Het zou me niet verbazen als ze die al gevonden hebben zonder dat aan de grote klok te hangen. Weer nauwelijks meetbaar, de effecten. Dan krijg je dus ingrepen die na elkaar plaatsvinden en waarvan je niet kunt zeggen dat ze elk afzonderlijk ernstige effecten hebben. Maar als

je 40 jaar verder bent is het totaaleffect misschien toch anders dan we gedacht hadden. We waren vanmorgen in de kwelder bij Noordpolderzijl. Iets verder naar het oosten, bij de Eemshaven, groeien die kwelders niet meer aan, maar slaan ze af. Een theorie is dat ze te dicht bij het grote open water van de Eemsmond liggen. Maar ze liggen toevallig ook net aan de rand van het Slochterenveld ... .”

Wat is de grootste bedreiging van het waddengebied?

“Als de zeespiegelstijging echt doorzet met twee tot drie meter over een eeuw of twee, dan is de Waddenzee weg.

Hoezo weg? Denk je niet dat extra sedimentaanvoer de stijging compenseert?

“Als je het systeem aan zijn lot overlaat dan wordt een lichte zeespiegelstijging gecompenseerd door zand uit de ondiepe Noordzeekustzone. De kusten schuren af en het zand komt hier naar binnen zolang als er ruimte is om het op te vangen. Zandtransport van de buitendelta naar binnen toe, compenseert een zeespiegelstijging. Maar ik voorzie een einde aan dat compenserend vermogen. De eerste honderd jaar zullen we het wel bij kunnen houden. Maar uiteindelijk schuiven de waddeneilanden naar binnen, door erosie aan de buitenkant en aangroei aan de binnenkant. Vroeger waren er geen dijken en schoof het hele systeem verder het land op. Maar, we gaan Leeuwarden niet opgeven en Usquert waarschijnlijk ook niet. Dus de dijk is de grens. De afstand tussen Schiermonnikoog en deze dijk zal steeds kleiner worden; het wad daartussen steeds smaller. Op een gegeven moment

schuift Schiermonnikoog tegen die dijk aan. En dan zijn de Wadden weg.

Ik wil bij dit toekomstbeeld wel opmerken dat we heel slecht zijn in voorspellen. Alle lange-termijn voorspellingen die ik zelf heb gemaakt, die bleken maar in een heel klein deel van de gevallen uit te komen.”

Stel het wadsysteem werkt wel zoals je beschrijft. Kun je dan iets doen om de wadden te redden?

“Ja, de dijk weghalen.”

En iets kleinschaliger en minder ingrijpend?

“Nee, eigenlijk niet. Je kunt hoogstens die zandaanvoer een beetje helpen. Je kunt wat verder van de kust in de Noordzee zand opzuigen en de delta's weer opspuiten. Je kunt het zo opspuiten dat het zand linea recta doorstroomt naar de Waddenzee. Daar kun je de zaken een hele tijd mee in bedwang houden, maar er is een einde aan. Wanneer dat precies is dat weet ik niet. Ik durf geen voorspellingen meer te maken die verder gaan dan 20, 25 jaar. Wat ik namelijk niet kan inschatten is de maatschappelijke verandering. Hoe zal de maatschappij er over 100 jaar uitzien?”

Ja, hoe zal die er uit zien?

“Over Nederland kunnen we zeggen, dat er een redelijke kans is dat we over 100 jaar nog een aanvaardbare situatie hebben wat betreft de zeespiegelstijging. Onze natuur, dat hebben we redelijk geregeld. Er gebeurt niets vreselijks binnen onze gezichtskring. Maar daar buiten? Wat ik als een groot probleem zie, is de enorme bevolkingsgroei in grote delen van de wereld gekoppeld aan een toenemend beslag op natuurlijke hulp-

Ruimte voor de wadden ... en voor gaswinning

De Adviesgroep Waddenzeebeleid kwam in maart 2004 met een kloek advies. De beleidsimpasse moet doorbroken worden, de hindermacht aan banden gelegd en er moet weer in de wadden geïnvesteerd worden. Wim Meijer, Loek Hermans en Tineke Lodders (want die vormden de adviesgroep) stellen voor om € 800 miljoen te investeren in natuurontwikkeling, vermindering van bedreigingen (Japanse oester, scheepsrampen), regionale (economische) activiteiten, de energiehuishouding en kennis (Waddenacademie). De aardgasbaten uit de verkoop van wadengas zijn ruim voldoende om deze investeringen mogelijk te maken. De Adviesgroep stelt dat er geen ecologische gronden zijn om van gaswinning af te zien:

“Bij een goedgekozen en goed te berekenen maximaal toelaatbare bodemdaling-snelheid van de diepe ondergrond is geen natuurschade te verwachten. Wanneer de bodemdalingssnelheid wordt gelimiteerd, kan het natuurlijke proces van opslibbing op kwelders en platen met een beperkte vertraging de effecten van bodemdaling volledig compenseren. Aantasting van de veerkracht en natuurschade is dan niet te verwachten. Tijdens de gaswinning wordt continu de bodemdalingssnelheid gemeten, alsmede de snelheid van de opslibbing. Tevens worden waarnemingen gedaan aan kwelders en platen om te kunnen bepalen of de natuureffecten die aan gaswinning zouden kunnen worden toegeschreven inderdaad uitblijven. Indien deze vooraf vastgelegde natuurgrenzen worden overschreden, te bepalen door een onafhankelijke Monitoringcommissie, wordt de gaswinning vertraagd of gestopt.”

“Als ik er als wetenschapper naar kijk kan ik niet aannemelijk maken dat het schade oplevert”, zegt Wim Wolff. “Maar als burger van dit land vind ik dat je zo weinig mogelijk industriële of onttrekkende activiteiten in de Waddenzee moet uitvoeren. Van mij hoeft het helemaal niet die gaswinning. Als het zonder kan vind ik het eigenlijk beter.”

bronnen. Ga naar de kust van Sumatra. De mangrove, het ziet er nog prachtig uit. Je vaart zo'n mangrovekreek in en daar liggen eindeloze oppervlakten visvijvers. Allemaal in het bos uitgekapt. Ondertussen komt er troep uit het binnenland via de rivier naar de kust. De rivier wordt ingedamd en er worden polders aangelegd. Ze zijn daar nu aan het doen wat wij 1000 jaar geleden langs de kust hebben gedaan. Wie zijn wij dan om daar iets van te zeggen nu wij klaar zijn met dat inpolderen? Dat is dus mijn sombere visie op de toekomst."

En de optimistische variant?

"Die is, dat er een heleboel mogelijk is, als je het daar gezamenlijk over eens bent. Ik ben begonnen toen de Waddenvereniging zo'n beetje is opgericht. Dat waren de eerste denkers over de Waddenzee. Als je nu, 40 jaar later, kijkt wat er bereikt is, dan is dat ontzettend veel. Inpolderen van de Waddenzee of de Oosterschelde is absoluut niet meer aan de orde. Veertig jaar geleden hadden we enorme schandalen met vervuilingen, met kwik bijvoorbeeld. Dat is volledig achter de rug. Misschien gaat er nog

wel eens iets per ongeluk fout maar niet als uitvloeisel van als normaal beschouwde maatschappelijke processen. Het kost natuurlijk wel wat, maar ik denk niet dat we er al te arm van geworden zijn."

Adviesgroep Waddenzeebeleid, 2004. Ruimte voor de Wadden. Den Haag. VROM, EZ en LNV.

BAREND HAZELEGER & JAN VERMAAT